Slaget vid Narva

Slaget vid Narva

Slaget vid Narva var ett fältslag som utkämpades vid staden Narva i nordöstra Estland den 20 november 1700 (enligt svenska stilen; 19 november enligt julianska kalendern och 30 november enligt gregorianska). Det var ett av de största slagen under stora nordiska kriget mellan 1700 och 1721, och stod mellan en svensk armé under befäl av kung Karl XII och en rysk armé under befäl av fältmarskalk Charles Eugène de Croÿ.

Peter I, fullständigt även känd som Peter den store född 30 maj (9 juni enl. nya stilen) 1672 i Moskva, död 28 januari (8 februari enl. nya stilen) 1725 i Sankt Petersburg, var från 1682 till 1725 tsar och storfurste av Ryssland och från 1721 till 1725 Ryska imperiets första kejsare. Han räknas fortfarande som en av Rysslands mest framgångsrika politiker och nationalhjälte.

Slaget vid Narva

Karl XII

Slaget vid Narva

Slaget vid Narva var ett fältslag som utkämpades vid staden Narva i nordöstra Estland den 20 november 1700 (enligt svenska stilen; 19 november enligt julianska kalendern och 30 november enligt gregorianska). Det var ett av de största slagen under stora nordiska kriget mellan 1700 och 1721, och stod mellan en svensk armé under befäl av kung Karl XII och en rysk armé under befäl av fältmarskalk Charles Eugène de Croÿ.

Peter I, fullständigt även känd som Peter den store född 30 maj (9 juni enl. nya stilen) 1672 i Moskva, död 28 januari (8 februari enl. nya stilen) 1725 i Sankt Petersburg, var från 1682 till 1725 tsar och storfurste av Ryssland och från 1721 till 1725 Ryska imperiets första kejsare. Han räknas fortfarande som en av Rysslands mest framgångsrika politiker och nationalhjälte.

I oktober landsteg Karl XII i Pernau och samlade en armé på omkring 10 500 soldater, och efter en lång och mödosam marsch anlände svenskarna till Narvas utkanter. Den 20 november beordrade Karl XII sina trupper att omedelbart anfalla den ryska befästningsvallen. Med hjälp av en snöstorm och med vinden i ryggen, vilken samtidigt blåste ryssarna i ansiktet, anföll svenskarna den ryska försvarslinjen på två avsnitt, vilket skapade stor oordning i de ryska leden. Efter en vild flykt undan svenskarna valde den ryska armén att kapitulera, och efter underhandlingar fick de avtåga tillbaka till Ryssland. Omkring 9 000 ryska soldater stupade under slaget, och hela den ryska arméledningen tillfångatogs, medan de svenska förlusterna uppskattades till runt 1 900 soldater.

den 20 november 1700 (enligt svenska stilen; 19 november enligt julianska kalendern och 30 november enligt gregorianska).

Slaget vid Narva

Slaget slutade med en stor triumf för Sverige, och den ryska krigsmakten blev närmast immobiliserad. Med det ryska hotet avvärjt kunde svenskarna vända sin uppmärksamhet mot Sachsen-Polens trupper. Tsar Peter I tog lärdom av slaget och kom att på nytt bygga upp den ryska krigsmakten, som senare kom att erövra Narva år 1704 och under sommaren 1709 besegra Karl XII:s armé i slaget vid Poltava.

Karl XII

Axel Gyllenkrok (1664–1730)

Axel Gyllenkrok, född 2 augusti 1664 i Åbo i Finland, död 17 september 1730 på Svenstorps slott i Skåne, var en svensk friherre, militär och landshövding i Göteborgs och Bohus län. Han var kung Karl XII:s generalkvartermästare och kartritare under dennes fälttåg mot Ryssland mellan 1708 och 1709. Hans erfarenhet inom belägringskonst och fortifikation under Pfalziska tronföljdskriget och början av Stora nordiska kriget gjorde att kungen gav honom smeknamnet "lille Vauban".

Efter Karl XII:s nederlag i slaget vid Poltava den 28 juni 1709 följde Gyllenkrok med honom till det osmanska riket, men under ett uppdrag nära Polen blev han överfallen av ryska trupper och tillfångatogs den 24 september samma år. Han fängslades på olika platser i Sibirien och i östra Ryssland tills han återvände till Sverige år 1722. Under fångenskapen skrev han en berättelse om sina egna iakttagelser och sin roll både vid Poltava och hela det ryska fälttåget.

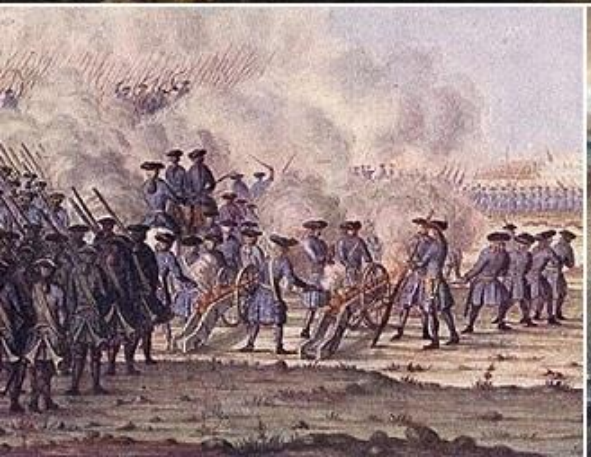

Stora nordiska kriget

Stora nordiska kriget var ett krig som pågick mellan 1700 och 1721 i norra, mellersta och östra Europa. Kriget utkämpades mellan Sverige, hertigdömet Holstein-Gottorp och 1710–1713 även Osmanska riket på ena sidan och på andra sidan en koalition bestående av Sachsen-Polen, Danmark-Norge och Ryssland.

Kriget började när alliansen Danmark-Norge, Sachsen-Polen och Ryssland förklarade det svenska stormaktsväldet krig med en trefaldig attack mot Holstein-Gottorp, svenska Livland och svenska Ingermanland. Den svenska armén lyckades under kung Karl XII:s ledning få bort Danmark ur kriget under freden i Traventhal och besegra den ryska armén under slaget vid Narva. I en motoffensiv slogs även de sachsiska och polska styrkorna tillbaka från Litauen och Polen och in till Sachsen. Där avsatte Karl XII kung August den starke som kung i Polen under freden i Altranstädt.

Arvid Horn

Arvid Bernhard Horn af Ekebyholm, född 6 april 1664 på godset Vuorentaka i Halikko, Finland, död 17 april 1742 på Ekebyholms slott i Uppland, Sverige, var en svensk greve, militär och statsman. Som riksrådets kanslipresident (1710–1719 och 1720–1738) och adelsståndets lantmarskalk (talman) i ståndsriksdagen (1720, 1726 och 1731) var han den ledande svenske politikern under frihetstidens första skede och fungerade länge som landets verklige regent.

Han tillhörde Horn af Kanckas-grenen av den adliga finska släkten Horn. Han upphöjdes 18 juli 1700 till friherre Horn af Ekebyholm av Karl XII (som en följd av att han utnämndes till generalmajor), och blev 27 juni 1706 upphöjd till greve över samma gods.

Jakov Fjodorovitj Dolgorukov

Dolgorukov utmärkte sig under de turkiska fälttågen 1695–96. Han blev general 1697, råkade i slaget vid Narva i svensk krigsfångenskap, men lyckades fly 1711. Han inträdde därefter i senaten där han stödd på tsar Peters gunst hade stort inflytande.

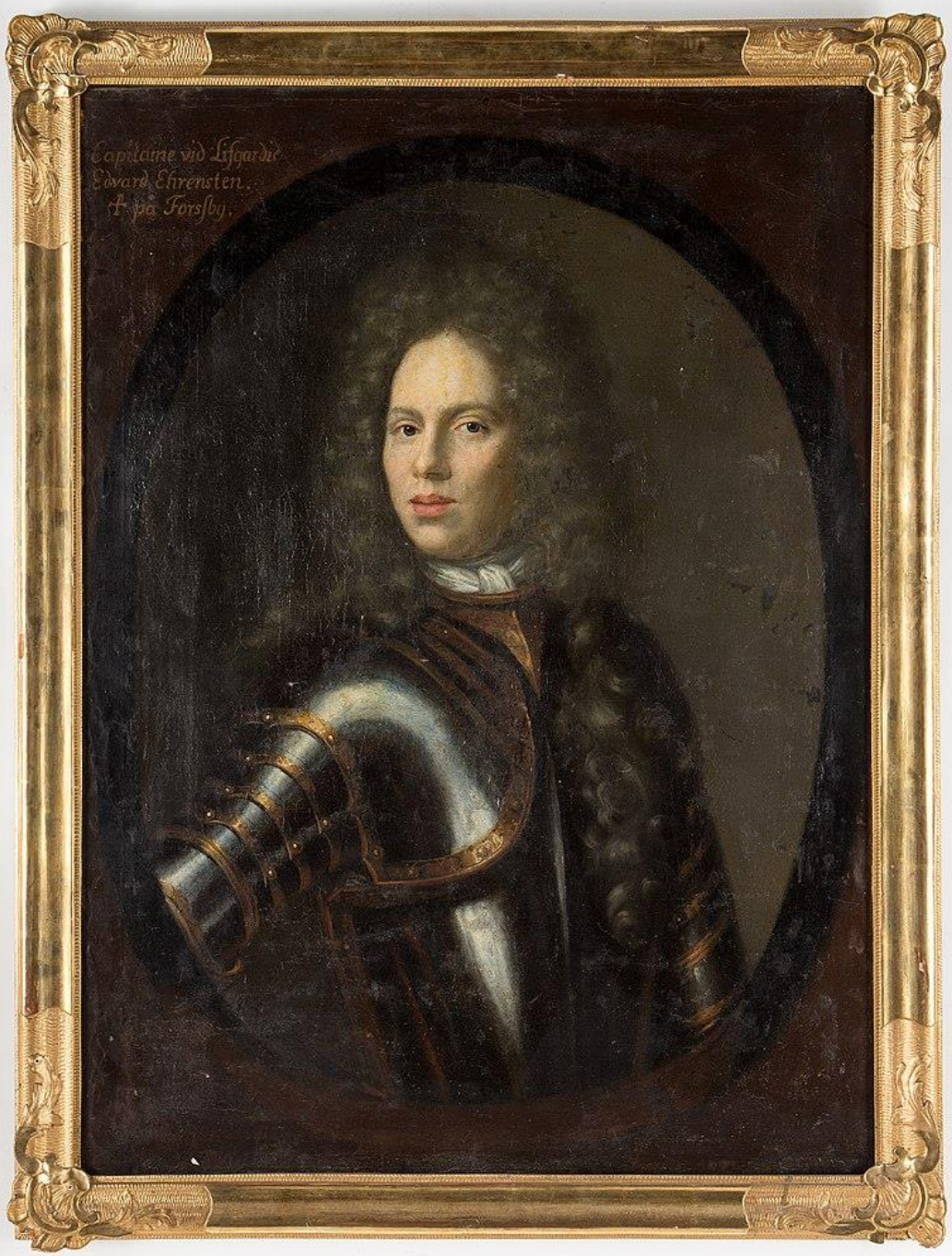

Edvard Ehrenstéen (1664–1711)

Edvard Ehrenstéen eller Edvard Ehrensten, född 29 januari 1664, död 17 augusti 1711 i Forsby, var en svensk militär.

Edvard Ehrenstéen var son till det kungliga rådet Edvard Ehrenstéen och dennes hustru Catharina Wallenstedt samt bror till lagmannen Carl Ehrenstéen och militären Lars Filip Ehrenstéen. Edvard Ehrenstéen blev tidigt militär och var kapten vid Livgardet. Han deltog i det Stora nordiska kriget och blev skadad i huvudet i Slaget vid Narva. Han dog ogift och barnlös och slöt därmed sin ätt.

Carl Cronstedt

Carl Cronstedt, född i Stockholm den 22 maj 1672, död i Stockholm den 13 december 1750, var en svensk friherre, serafimerriddare, kommendör av Svärdsorden och den siste överlevande av Karl XII:s generaler.

Svärdsorden

Svärdsorden (SO), officiellt Kungliga Svärdsorden[1], är en svensk kunglig orden, instiftad 23 februari 1748 av Fredrik I, som utmärkelse för officerare i krigsmakten. Svärdsorden har alltsedan ordensreformen 1975 varit vilande men i maj 2018 meddelade sex ledamöter i Konstitutionsutskottet att ordensväsendet ska ses över och att svenska medborgare återigen ska kunna förlänas svenska ordnar och att tilldelningar av utmärkelser inom Svärdsorden ska återupptas

Jürgen Johan Lode

Jürgen Johan Lode (även von Lode, Lode från Livland), född 1661, död 1728, balttysk i svensk tjänst som generallöjtnant och fästningskommendant.

Lode var volontär och sergeant vid Livgardet år 1679 och löjtnant vid drottningens livregemente till häst år 1682. Han övergick till Gustav Mauritz Lewenhaupts svenska regemente i holländsk tjänst år 1688 som kapten och avancerade till major och överstelöjtnant. Därifrån tog han avsked år 1698.

Eva Magdalena Oxenstierna

Magnus Stenbock

Magnus Stenbock, född 12 maj 1665 i Jakobs församling i Stockholm, död 23 februari 1717 i Köpenhamn, var en svensk greve och militär. Han var en av befälhavarna inom den karolinska armén under det stora nordiska kriget och en framträdande gestalt inom Stenbocksätten. Han studerade vid Uppsala universitet och gick i svensk krigstjänst under Pfalziska tronföljdskriget, där han deltog i slaget vid Fleurus. Efter slaget befordrades han till överstelöjtnant, trädde i tysk-romersk tjänst som generaladjutant och ingick äktenskap med Eva Magdalena Oxenstierna, dotter till statsmannen Bengt Gabrielsson Oxenstierna. Åter i svensk tjänst blev han regementschef först i Wismar, senare för Kalmar regemente och Dalregementet.

Ryska trupper retirerar över Kamperholmsbron. Målning av Alexander von Kotzebue (1815–1889).

De svenska kolonnerna marscherar mot den ryska befästningsvallen. Målning (före 1713) av Daniel Stawert.

De två svenska kolonnerna framryckte klockan två på eftermiddagen mot två punkter belägna nära mittpartiet av ryssarnas försvarslinje. När en snöstorm plötsligt blåste upp fick svenskarna vinden i ryggen, medan ryssarna fick den rakt emot sig, och med snön yrande i ögonen fick de svårt att se sina motståndare. De panikslagna ryssarna sköt i blindo med sina musköter och kanoner, medan de svenska grenadjärerna med god sikt avfyrade sina musköter på 30 meters håll och orsakade stort manfall i de ryska leden

Stenbock var Krakóws kommendant 1702 och representerade det svenska riket i stadens slott. Målning (1847) av Jan Nepomucen Głowacki.

Magnus Stenbock talar till folket på rådhustrappan i Malmö 1709. Målning (1892) av Gustaf Cederström.

Efter Leijonkloos rapporter om danskarnas upprustning sammankallade Stenbock ett möte med ett antal dignitärer från Malmö. Han uppmanade till att stadens befästningsverk skulle förstärkas och till att skaffa livsmedel och truppförstärkningar inför en kommande belägring, då Malmö var en strategisk nyckelpunkt för herraväldet över Skåne och försvaret av hela det svenska fastlandet.

Kongl Maytz Råd och Feltmars/chalk/ Grefe Renschöldt Målning av David von Krafft (okänt år).

Carl Gustaf Rehnskiöld (skrev sig Rehnschiöldt), född 6 augusti 1651 i Stralsund, Svenska Pommern, död 29 januari 1722 i Läggesta gästgivaregård utanför Mariefred, Södermanland, var en svensk greve och militär. Han var Karl XII:s lärare i krigskonst och närmaste militäre rådgivare, och fungerade även som ställföreträdande överbefälhavare för den karolinska armén, en armé som han bistod både i dess utbildning och utveckling.

Rehnskiöld var uppvuxen i Svenska Pommern och studerade vid Lunds universitet under filosofen Samuel von Pufendorf. 1673 gick han i svensk krigstjänst och deltog i slagen vid Halmstad, Lund och Landskrona under skånska kriget, där han befordrades till överstelöjtnant och generaladjutant. Efter kriget var han som regementschef, handledare till hertig Fredrik IV under Pfalziska tronföljdskriget och guvernör över Skåne.

Boris Sjeremetev

Boris Petrovitj Sjeremetev född 25 april 1652, död 17 februari 1719, var en rysk militär. Han blev fältmarskalk 1702.

Han var med den ryska armén i anfallet mot Narva 1700 vid utbrottet av Stora nordiska kriget, men drevs tillbaka från Estland av Karl XII. Därefter blev han befälhavare för de ryska styrkorna i de baltiska provinserna. Sjeremetev blev sedan slagen av Schlippenbach vid Rauge 1701, men segrade senare samma år vid Errastfer efter vilket han blev fältmarskalk.

Ivan Trubetskoj

Ivan Jurjevitj Trubetskoj född 28 juni (gamla stilen: 18 juni) 1667, död 27 januari (gamla stilen: 16 januari) 1750, var en rysk furste och militär.

Trubetskoj, general och ståthållare i Novgorod, föll vid Narva (1700) i svenskarnas händer och hölls sedermera ända till oktober 1718 i en stundom hård fångenskap (i Stockholm, i Örebro, i Jönköping och på Visingsborg), som sedan 1711 delades av hans maka Arina, vilken med sina tre barn begett sig över till Sverige.

Trubetskoj blev sedermera guvernör i Kiev, generalfältmarskalk (1728), senator (1730), generalguvernör av Moskva (1739). Han har uppgivits vara far till Ivan Betskoj.